

Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените на РМ (ECE)

Резултати од спроведен мониторинг на имплементација и буџет на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца на национално ниво за 2011 година

(01.01.2011 – 31.12.2011 година)

1. ВОВЕД

Правото на здравје и универзалната покриеност со здравствена заштита на секој граѓанин на Р. Македонија е загарантирано со Уставот и законската регулатива на Република Македонија, со која посебно се обработуваат прашањата поврзани со здравјето на граѓаните. Согласно законските приписи кои се однесуваат на превенција и заштита на населението од заразни болести вакцинацијата е загарантирана за сите лица, без исклучок. Дополнително во однос на ромското население усвоен е национален акциски план за здравство и превземени се обврски од Декадата за вклучување на Ромите во однос на унапредување на нивното здравје.

Врз основа на спроведено истражување помеѓу Ромското население во Р. Македонија во 2010 година се утврди значително отстапување на опфатот на децата Роми со задолжителна вакцинација во однос на националниот просек на опфат (92%). Според него, опфатот на деца Роми со вакцини кои се даваат на предучилишна возраст се движи помеѓу 60 – 81 %, а пак опфатот на децата Роми со вакцини кои се даваат на училишна возраст е пониска и изнесува помеѓу 33 – 71%.

Во таа насока врз основа на наодите од спроведеното истражување, во Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2011 година, беа предложени и усвоени низа мерки и активности кои ќе придонесат за подобрување на опфатот на децата Роми со процесот на задолжителна имунизација и исполнувањето на препораките за 95%¹ имунизираност на секоја населба и заедница утврдени од Светската здравствена организација (СЗО). Односно, во Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца, за прв пат беа предвидени конкретни мерки и активности кои ќе се спроведуваат во ромските заедници, со предвидување на бројот на корисници на овие мерки и со издвојување на соодветни финансиски средства за нивно спроведување.

¹ Активна имунизација против заразни болести се спроведува во текот на целата година. Таа се спроведува се додека не се опфатат сите лица за кои е пропишана имунизација, освен лицата кај кои се утврдени трајни контраиндикации. Доколку во одредена населба или во дел од неа бројот на имунизираните деца е под 95%, согласно мислењето на Институтот за јавно здравје на Р. Македонија и Државниот санитарен и здравствен инспекторат, имунизацијата се спроведува се додека не се постигне потребниот процент.

Предвидените мерки и активности се однесуваа на: дополнителни патронажни посети и посети од ромски здравствени медијатори во ромски семејства (2476 семејства); едукација на семејства во рурални средини и ромски заедници на тема детско здравје, вакцинација, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје (30 работилници); работилници за родители во детски градинки и центри за ран детски развој со посебен акцент на ромски средини (50 работилници); брошура за доење и комплементарна исхрана прведена на ромски јазик (25.000 примероци) и друг едукативен материјал наменет за родители Роми и спроведување на кампањи и промоција на важноста од имунизација и спречување на заразни болести.

Со цел да добиеме увид во имплементацијата на овие активности предвидени со Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2011 година, спроведовме анализа на степенот на спроведување на планираните програмски активности и финансиските средства предвидени за нивна реализација за периодот 01.01.2011 до 31.12.2011 година. Анализата се спроведе преку прибирање на јавно достапни информации, по пат на поднесување на 27 барања за пристап до истите. Барањата за пристап до информации од јавен карактер беа поднесени до Министерството за здравство на Република Македонија, додека одговорите на поставените прашања преку Министерството беа обезбедени од страна на надлежни здравствени институции².

Анализата опфаќа обработка на прибраните податоци во насока на прикажување на планираните програмски мерки и средствата предвидени за нивна реализација наспрема спроведените програмски мерки и потрошените финансиски средства за нивна реализација³. Потрошените финансиски средства за реализирање на активностите од Програмата се утврдени врз основа на спроведените програмски активности наведени во одговорите на надлежните институции и цената на чинење за секоја одделна активност наведена во буџетот на усвоената Програма.⁴ Со цел да се утврди ефективноста во спроведувањето на планираните активности насочени кон ромските заедници од Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца, со анализата беше следен и начинот на трошење на буџетирани средства опфатени со буџетот на Програмата, во насока на утврдување на процентот или износот на средства кои не се искористени, а со тоа и да се утврдат ставките т.е. активностите кои не се целосно реализирани. Наодите од оваа анализа се наоѓаат во првиот дел, односно под имплементација на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2011 година.

Покрај тоа, даваме осврт и на предвидените активности во Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2012 година со цел да утврдиме континуитет и заложба на Министерството во насока на зголемување на опфатот на ромските деца со вакцинација.

Во вториот дел на оваа анализа, односно финансиската анализа на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца, се разгледува буџетот на истата за период од 2010 до 2012 година. Буџетот на оваа Програма го разгледуваме во однос на буџетот на Програмата за заштита и превенција, буџетот на Министерството за здравство и централниот буџет. Овој

² Како Анекс 1 на оваа анализа приложени се: Податоци добиени од Министерството за здравство на кои е базирана анализата;

³ Како Анекс 2 и 3 на оваа анализа приложени се: Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2011 година и Предлог измени и дополнување на Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца донесен во септември 2011 година.

⁴ И покрај барањето за финансиски извештај за спроведување на Програмата за 2011 година, до подготовката на оваа анализа ваков извештај немаме добиено од надлежните институции.

пристап го користиме со цел да го прикажеме учеството на буџетот на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца во буџетот за превентивна здравствена заштита, буџетот на Министерството за здравство, односно централиот буџет. Покрај оваа споредба правиме и анализа на изворите на финансиските средства алоцирани за реализирање на оваа Програма, односно дали средствата доаѓаат од домашни или пак од странски извори на финансирање.

2. НАОДИ ОД СПРОВЕДЕНА АНАЛИЗА

2.1. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА АКТИВНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА МАЈКИ И ДЕЦА НА РМ ЗА 2011 ГОДИНА

Наодите од анализата за спроведување на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца се презентирани преку четири одделни групи на активности кои се насочени кон зголемување на опфатот со вакцинација на Ромските деца и тоа:

- Изработка, печатење и дистрибуција на упатства, прирачници и брошури наменети за здравствени работници и население;

- Патронажни посети;

- Организирање и спроведување на едукативни работилници и

- Организирање на медиумски и промотивни кампањи.

Спроведувањето на наведените активности е анализирано преку споредба на планирани активности кои треба да се спроведат во ромски заедници за 2011 година со реализирани активности и споредба на планиран и реализиран буџет за нивно спроведување.

Исто така, анализата опфаќа споредба на состојбите во 2011 година со плановите за реализација на истите активности предвидени со Програмата за 2012 година.

При анализата на Програма за активна здравствена заштита на мајките и децата, воочивме значителна недоследност помеѓу содржината презентирана во наративниот дел на Програмата со онаа презентирана во финансискиот план за спроведување на истата. Па така, дел од активностите кои се наведени во наративниот дел на Програмата воопшто не се споменати во финансискиот план на Програмата, односно не се буџетирани и обратно, дел од активностите кои се предвидени во финансискиот план и се соодветно буџетирани не се предвидени во наративниот дел на Програмата.

Оваа недоследност резултира со неможност за следење на спроведувањето на активностите предвидени во наративниот и финансискиот дел од Програмата, односно неможност за јасно разбирање на мерките и активностите предвидени со оваа програма, целта што треба да ја постигнат и очекуваните резултатите од спроведување на Програмата. Практично предвидувањето на програмски мерки без финансиска алокација или обратно, индиректно упатува на можноста од неспроведување на истите.

Оттука, во идната подготовка на Програмата од голема важност е усогласување на наративниот и финансискиот дел на Програмата.

2.1.1. Изработка, печатење и дистрибуција на упатства и прирачници за здравствени работници и брошури родители

Оваа активност во Програмата опфаќа два вида на подактивности со кои треба да се опфатат различни целни групи, и тоа: здравствени работници и родители.

Во Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2011 година (точка 11) предвидена е подготовка на **пет различни видови материјали и нивно печатење во 1000 примероци секој и тоа:**

- Прирачник за работа на поливалентна патронажна служба за безбедно мајчинство;
- Прирачник за здрави животни стилови во семејства кои поттикнуваат здраво растење и развој на младите деца, наменети за здравствени работници кои обезбедуваат превентивна здравствена заштита на деца од предучилишна возраст (исхрана, вакцинации, здрава животна околина и одговорно родителство);
- Картон и упатство за користење на картон за систематски преглед на предучилишни и училишни деца;
- Информација за здравствената состојба на децата и жените во РМ;
- Брошура за родители за доење и комплементарна исхрана на македонски, ромски и албански јазик.

Со извршениот ребаланс на Програмата во септември 2011 година, изработката, печатењето и дистрибуцијата на еден од едукативните материјали т.е. Прирачникот за здраво животни стилови во семејства кои поттикнуваат здраво растење и развој на мали деца (став 11 точка 5.2.) не е предвидена.

Прирачникот за работа на поливалентна патронажна служба за безбедно мајчинство, според податоците добиени од надлежните институции не е изработен, испечатен и дистрибуиран. Истото се однесува и за **Картон и упатство за користење на картон за систематски преглед на предучилишни и училишни деца** и **Брошура за родители за доење и комплементарна исхрана на македонски, ромски и албански јазик**.

Што се однесува до **Информацијата за здравствената состојба на децата и жените во РМ** врз основа на одговорот кој што го добивме од надлежните институции таа е изработена и испечатена во 50 примероци.

За подготовка и печатење на различните материјали содржани со точка 11 од буџетот на Програмата за 2011 година предвидени се 1.131.400,00 денари (вкупно 4000 примероци x 220,35 денари по примерок за материјали наменети за здравствени работници и 25.000 примероци по 10 денари за брошура наменета за родители). Со ребалансот на буџетот на Програмата во септември 2011 година предвидениот износ од 1.131.400,00 се намали на 781.000,00 денари или **вкупниот буџет за оваа намена - ставка се намали за 350.400,00 денари или 31%**. Од прикажаниот буџет за оваа намена во официјалниот документ за донесената измена на Програмата е нејасно и неможе да се утврди тиражот и цената предвидена за подготовка, печатење и дистрибуција на материјалите под точка 11.1. и 11.2. Бројот на примероци за изработка, печатење и дистрибуција на Информацијата за здравствената состојба на децата и жените во РМ е намален за половина (од 1000 примероци на 500 примероци) и предвидена е пониска цена за изработка, печатење и дистрибуција на секој од овие материјали. Тиражот на Брошурата за доење и комплементарна исхрана наменета за родители на македонски, албански и ромски јазик останува (25.000 примероци) но цената за изработка, печатење и дистрибуција на истат е зголемена за 100% (од 10 на 20 денари по

примерок) или средствата за оваа намена од 250.000,00 денари се зголемени на 500.000,00 денари.

Табела 1. Преглед на планирани и спроведени активности и финансиски средства за изработка, печатење и дистрибуција на упатства и прирачници за здравствени работници и брошури родители

Назив на ставка		Донесен буџет	Ребаланс на буџет	Реализиран буџет	Разлика
Прирачник за работа на поливалентната патронажна служба за безбедно мајчинство	Активност	1000 примероци x 220,35 денари	Непрецизирано	Неизработен, неиспечатен и недистрибуиран	
	Буџет	220.350,00			
Прирачник за здрави животни стилови во семејства кои поттекнуваат здравото растење и развој на младите деца, наменети за здравствените работници кои обезбедуваат превентивна здравствена заштита на деца од предучилишна возраст (исхрана, вакцинации, здрава животна околина и одговорно родителство)	Активност	1000 примероци x 220,35 денари	Оваа ставка е скратена со извршениот ребаланс на програмата	Неизработен, неиспечатен и недистрибуиран	
	Буџет	220.350,00			
Картон и упатство за користење на картонот за систематски прегледи на предучилишни деца	Активност	1000 примероци x 220,35 денари	Непрецизирано	Неизработен, неиспечатен и недистрибуиран	
	Буџет	220.350,00			
Информација за здравствената состојба на децата и жените во РМ	Активност	1000 примероци x 220,35 денари	500 примероци x 200 денари	Изработена, испечатена и дистрибуирана во 50 примероци = 10.000,00 денари	450 примероци
	Буџет	220.350,00	100.000,00		90.000,00

Брошура за родители за доење и комплементарна исхрана на македонски, албански и ромски јазик	Активност	25000 примероци x 10 денари	25000 примероци x 20 денари	Неизработен, неиспечатен и недистрибуиран	25000 примероци
	Буџет	250.000,00	500.000,00		500.000,00
ВКУПНО:		1.131.400,00	781.000,00	10.000,00	771.000,00

Од вкупно планиран буџет за реализација на овие активности за 2011 година (1.131.400,00 денари или 781.000,00 денари со извршената измена во септември 2011 година), реализирани се само 10.000,00 денари или 1,3% од буџетот предвиден со ребалансот и остварен е вишок на нереализирани средства од 771.000,00 или 98,7%.

Сакајќи да ги утврдиме заложните и континуитетот во спроведувањето на овој вид на активности од страна на надлежните институции ги анализираме истоимените активности во истоимената Програма за 2012 година. Во буџетот на Програмата за активна здравствена заштита за 2012 година предвидена е изработка, печатење и дистрибуција на Упатство за работа на патонажна служба при посета кај доенчиња и мали деца, брошура за родители за правилно родителство и стимулирање на раниот детски развој и Информација за здравствена на децата и жените во РМ. Ова значи дека едукативните материјали предвидени во Програмата за 2012 се разликуваат од оние во Програмата за 2011 година. Единствено во континуитет ќе се подготвува и печати Информацијата за здравствената состојба на жените и децата.

За изработка, печатење и дистрибуција на предвидените три едукативни материјали во Програмата за 2012 година предвидени се вкупно 200.000,00 денари, без специфицирање на износот наменет за секој одделен едукативен материјал. Со донесената Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2012 година отфрлени претходно усвоените едукативни активности специфично насочени кон Ромските заедници и е извршено кретење за 82% или 931.400,00 денари во споредба со Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца донесена за 2011 година и 75% или 581.000,00 денари во однос на буџетот по извршениот ребаланс во септември 2011 година.

2.1.2. Патронажни посети

Во Програмата за 2011 година предвидени се **патронажни посети кај жени во репродуктивен период, патронажни посети кај бремени жени, патронажни посети кај леунки и патронажни посети кај адолесценти**. Овие патронажни посети не се буџетирани и покрај тоа што се предвидени во наративниот дел на програмата.

Во Програмата во точка 3, исто така предвидени се и **дополнителни патронажни посети кај семејства со здравствени и социјални ризици (5.217 семејства) и посети од патронажни сестри и ромски здравствени медијатори (РЗМ) кај ромски семејства (2.476 семејства)**. Со извршениот ребаланс на програмата овие две ставки се спојуваат во една и за истите се предвидува заеднички број на посети (5000 посети). Според информациите добиени од Министерството за здравство поради контрадикторноста во одговорите неможеме да го

утврдиме степенот на реализирање на овие посети. Имено од одговорот кој го добивме за спроведените посети во првата половина од 2011 година, може да се заклучи дека се остварени вкупно 2107 посети. Од одговорот кој се однесува за вкупниот број на реализирани посети во текот на 2011 година може да се заклучи дека се реализирани 1952 посети (помалку од она што е спроведено во првата половина од годината). Ова може да значи нереално прикажување на реализираните посети во првата половина од годината и непостоење на систем на евиденција според кој точно може да се утврди степенот на ниво реализирање. Од добиениот број истот така не може да се добие јасна слика за тоа дали станува збор за посети реализирани само на подрачјето на градот Скопје или надвор од него, како и за посети со кој се таргетирани само ромските семејства или пак вкупното население.

Дополнителните патронажни посети кај семејства со здравствени и социјални ризици (5.217 семејства) и посетите од патронажни сестри и ромски здравствени медијатори (РЗМ) кај ромски семејства (2.476 семејства) во Програмата се буџетирани со 1.538.600,00 денари (200 денари по посета). Со ребалансот за овие две активности вкупно се предвидени 1.000.000,00 денари (200 денари по посета) или буџетот се намалува за 35% или 538.600,00 денари. Во насока на споредување на планираните и реализираните посети, како релевантен податок за реализирани патронажни посети за 2011 година го земавме податокот кој се однесува на бројот на реализирани посети во текот на целата година или 1952 посети. Па оттука, може да се заклучи дека вкупно се реализирани 390.400,00 денари или 25,3% од вкупно планираните средства пред да се изврши ребалансот на програмата и 39% од средствата планирани за оваа намена по извршениот ребаланс во септември 2011 година.

И кај оваа активност како и претходните активности од оваа Програма, и покрај намалувањето на бројот на патронажни посети со извршениот ребаланс и понатаму во Програмата се појавуваат нереализирани средства во износ од 609.600,00 денари или од аспект на посетени семејства не се реализирани вкупно 3048 пости кај семејства со здравствени и социјални ризици и ромски семејства.

Табела 2. Преглед на планирани и спроведени патронажни посети и финансиски средства за нивно реализирање

Назив на ставка		Донесен буџет	Ребаланс на буџет	Реализиран буџет	Разлика
Патронажни посети на семејства со здравствени и социјални ризици	Активност	5217 семејства x 200 денари	5000 семејства x 200 денари	1952 посети само во Скопје	3048 семејства
	Буџет	1.043.400,00			
Патронажни посети и посета од РЗМ кај ромски семејства	Активност	2476 семејства x 200 денари			
	Буџет	495.200,00			
ВКУПНО:		1.538.600,00	1.000.000,00	390.400,00	609.600,00

Во Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2012 година воопшто не се предвидени дополнителни патронажни посети кај семејства со здравствени и социјални ризици и ромски семејства.

2.1.3. Организирање и спроведување на едукативни работилници

Програмата за активна здравствена заштита за мајки и деца за 2011 година, предвидува одржување на едукативни работилници во ромски средини, односно: **работилници за бремени жени во рурални подрачја и ромски заедници; едукација на семејства за детско здравје, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје; и едукации на семејства за подобрување на нивната грижа за растот, исхраната и развојот на децата од предучилишна возраст.**

Само две од погоренаведените едукативни работилници се опфатени со буџетот на Програмата (точка 9 и 10) и тоа: **едукативни работилници за семејства во рурални средини и ромски заедници за детско здравје, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје (30 работилници) и едукативни работилници за семејства за подобрување на нивната грижа за растот, исхраната и развојот на децата од предучилишна возраст (50 работилници).** За останатиот вид на едукативни работилници кои не се буџетирани не е наведено во колкав обем ќе се спроведуваат, па оттаму не е прецизирано колкав е вкупниот број на едукативни работилници кои треба да се спроведат во рамки на Програмата. Од таа причина во оваа анализа како индикатор за вкупно планирани едукативни работилници го користевме бројот предвиден со буџетот на Програмата (80 работилници). Врз основа на добиените податоци од Министерството за здравство во текот на 2011 година биле спроведени **23 едукативни работилници за семејства во рурални средини и ромски заедници за детско здравје, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје и 40 едукативни работилници за семејства за подобрување на нивната грижа за растот, исхраната и развојот на децата од предучилишна возраст.**

За одржување на предвидените работилници во буџетот на Програмата (80 работилници) предвидени се средства во износ од 80.000,00 денари (1000 денари за секоја работилница). Доколку се земе предвид реализираниот број на работилници (63 работилници), вкупно по овој основ се потрошени 63.000,00 денари од планирани 80.000,00 денари. Па оттука непотрошени остануваат средства во износ од 17.000,00 денари или 21,25%.

Табела 3. Преглед на планирани и спроведени едукативни работилници и финансиски средства за нивно реализирање

Назив на ставка		Донесен буџет	Ребаланс на буџет	Реализиран буџет	Разлика
Едукација на семејства во рурални средини и ромски заедници за	Активност	30 работилници x 1000 денари	30 работилници x 1000 денари	23 работилници	7 работилници

детско здравје, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје	Буџет	30.000,00	30.000,00	23.000,00	7.000,00
Работилници за родители во детски градинки и центри за ран детски развој со посебен акцент на ромските средини	Активност	50 работилници x 1000 денари	50 работилници x 1000 денари	40 работилници	10 работилници
	Буџет	50.000,00	50.000,00	40.000,00	10.000,00
ВКУПНО:		80.000,00	80.000,00	63.000,00	17.000,00

Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2012 година предвидува два вида на едукативни работилници, односно работилници за едукација на семејства во рурални средини и ромски заедници за унапредување на здравјето и развојот кај децата, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје и работилници за едукација на родители во центри за ран детски развој со посебен акцент на ромски средини. За разлика од 2011 година првиот вид на едукативни работилници се намалува во обем (од 30 на 6 едукативни работилници) но затоа цената по работилница се зголемува за пет пати (наместо 1000 денари колку што чинела оваа работилница во 2011 година, во 2012 година истата чини 5000 денари). Истото се однесува и на вториот вид на едукативни работилници при што нивниот обем се намалува од 50 на 12 едукативни работилници, а цената по работилница повторно се зголемува за пет пати (од 1000 денари на 5000 денари по едукативна работилница).

2.1.4. Организирање на медиумски и промотивни кампањи

Организирањето на медиумски и промотивни кампањи за спречување на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст и промоција на неделата на имунизација воопшто не е предвидена како мерка и активност во наративниот дел на Програмата за 2011 година. Како и многу други активности, и оваа не е спомената во Програмата, а за неа се буџетирани средства. За оваа активност во рамките на буџетот на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца предвидени се средства во износ од 1.600.000,00 денари (Кампања за спречување на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст 600.000,00 денари и Промоција на недела на имунизација 1.000.000,00 денари).

Од одговорите може да се заклучи дека спречувањето на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст надлежните институции го спроведуваат врз основа на годишна програма за имунизација во континуитет и од страна на превентивни тимови за имунизација кои работат во рамките на Здравствените домови. Тоа значи дека невакцинираните деца се откриваат во континуитет, но притоа не се води евиденција за нивната етничка припадност. Оттаму во одговорите на надлежните институции не се наведени конкретни активности според вид и обем кои се превземаат во рамките на буџетираната ставка

за кампања за спречување на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст. Како конкретна активност се наведува само Неделата за имунизација при што надлежните органи водат евиденција за децата кои се вакцинираат во рамките на оваа активност, како и за нивната етничка припадност. Во текот на кампањата за спречување на заразни болести и вакцинација, односно одбележување на Неделата на имунизација како една од активностите за 2011 година вакцинирани се 8234 деца од кои 729 биле Роми. Во рамките на истат активност откриени се 425 невакцинирани деца, но нема податоци за тоа колку од нив се Роми. Што се однесува до градот Скопје во текот на 2011 година во рамките на Неделата на имунизација откриени се вкупно 70 невакцинирани деца од кои 65 се Роми.

Како што веќе споменавме за организирање на медиумски и промотивни кампањи за спречување на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст и промоција на неделата на имунизација во рамките на буџетот на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца предвидени се средства во износ од 1.600.000,00 денари (Кампања за спречување на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст 600.000,00 денари и Промоција на недела на имунизација 1.000.000,00 денари). Со ребалансот во септември 2011 година средствата за оваа намена се намалени за 600.000,00 денари или 37,5%, при што за реализирање на двете активности остануваат 1.000.000,00 денари. До моментот на подготовка на оваа анализа располагаме со податоци кои се однесуваат на финансиско реализирање на оваа ставка само на првата половина од 2011 година. Според одговорот на надлежните институции за оваа ставка во првата половина на годината потрошени се 600.000,00 денари што значи дека до крајот на годината останале за реализација уште 400.000,00 денари или 40% од средствата предвидени за оваа намена.

Табела 4. Преглед на планирани и спроведени активности и финансиски средства за организирање на медиумски и промотивни кампањи

Назив на ставка		Донесен буџет	Ребаланс на буџет	Реализиран буџет	Разлика
Кампања за спречување на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст	Активност			600.000,00 од 01 јануари до 30 Јуни 2011 година	
	Буџет	600.000,00	600.000,00		
Промоција на Недела на имунизација	Активност				
	Буџет	1.000.000,00	400.000,00		
ВКУПНО:		1.600.000,00	1.000.000,00	600.000,00	400.000,00

Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2012 година не предвидува спроведување на кампања за спречување на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст, но предвидува активности за промоцијата на Неделата на

имунизација. За оваа намена со буџетот на Програмата за 2012 година предвидени се средства од 300.000,00 денари. Од буџетираните средства за оваа намена за разлика од буџетираните средства во 2011 година може да се забележи тренд на постојано намалување на активностите и намалување на буџетот за нивна реализација (во 2011 година буџетот за оваа намена изнесуваше 1.600.000,00 денари, односно 1.000.000,00 по извршениот ребаланс).

2.2. НАОДИ ОД ФИНАНСИСКА АНАЛИЗА НА ПРОГРАМАТА ЗА АКТИВНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА МАЈКИ И ДЕЦА

Во овој дел од анализата го разгледуваме буџетот на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца од два аспекти, и тоа, нејзиното учество во однос на буџетот на програмите за превентивна здравствена заштита; нејзиното учество во буџетот на ресорното министерство и учеството во централниот буџет. Исто така, ги анализираме и изворите на финансирање на активностите предвидени со Програмата.

Планираните расходи во Централниот буџет од година во година бележат номинален пораст во просек од 6%⁵, истото се однесува и на буџетот на Министерството за здравство. Имено, планираните расходи од буџетот на Министерството за здравство од година во година номинално растат во просек за 39%⁶. За разлика од расходите планираните и реално остварливите приходи и за двата буџети постојано номинално се зголемуваат, но за помал процент во однос на номиналниот пораст на расходите. Па така, вкупните приходи во Централниот буџет номинално растат во просек за 5%⁷ или за 1 процентен поен помалку од просекот на пораст на расходите. Вкупните приходи во буџетот на Министерството за здравство номинално растат во просек за 6%⁸ или за 33 процентни поени помалку од порастот на вкупните расходи на Министерството. Сево ова резултира со креирање на континуиран и кумулативен дефицит или јазот помеѓу приходите и расходите во буџетот на државата и буџетот на Министерството за здравство континуирано се зголемува.

Кога ќе се земе во предвид порастот на општото ниво на цените и намалувањето на вредноста на денарот т.е. инфлацијата погоре образложената состојба се менува. Реалната стапка на пораст на приходите во Централниот буџет на ниво на инфлација од 2,2⁹% изнесува во просек 7¹⁰% или за 2 процентен поен повеќе од номиналниот пораст, а пак проектираните расходи во централниот буџет во просек растат за 9¹¹% или за 3 процентни поени повеќе од номиналниот пораст. Расходите во буџетот на Министерството за здравство бележат просечна стапка на реален пораст од 41¹²% и просечен реален пораст на приходи од 8¹³% или 2

⁵ Номинален пораст на расходи од Централен буџет по години: 2009 – (+23%); 2010 – (-7%); 2011 – (+4%); 2012 – (+6%)

⁶ Номинален пораст на расходи во буџет на МЗ: 2009 - (+9%); 2010 – (+57%); 2011 – (+12%); 2012 – (+77%)

⁷ Номинален пораст на приходи во Централен буџет по години: 2009 - (+19%); 2010 – (-6%); 2011 – (+4%); 2012 – (+6%)

⁸ Номинален пораст на приходи во буџет на Министерство за здравство по години: 2009 - (-5%); 2010 – (+7%); 2011 – (-21%); 2012 – (+50%)

⁹ Проектирана стапка на инфлација за 2012 година земена статистиките на НБРМ.

¹⁰ Реален пораст на приходи во Централен буџет по години: 2009 - (+30%); 2010 – (-9%); 2011 – (+1%); 2012 – (+7%)

¹¹ Реален пораст на расходи во Централен буџет по години: 2009 - (+34%); 2010 – (-9%); 2011 – (+2%); 2012 – (+8%)

¹² Реален пораст на расходи во буџет на Министерство за здравство по години: 2009 - (+19%); 2010 – (+53%); 2011 – (+10%); 2012 – (+80%)

¹³ Реален пораст на приходи во буџет на Министерство за здравство по години: 2009 - (+4%); 2010 – (+4%); 2011 – (-28%); 2012 – (+53%)

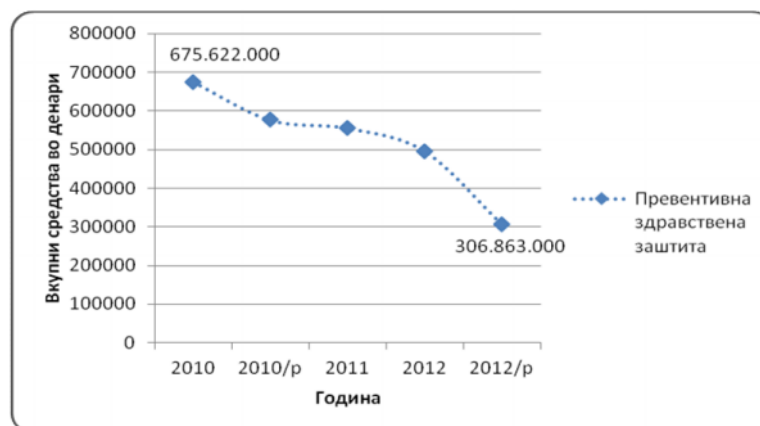
процентни поени во однос на номиналниот пораст на расходите и исто толку во однос на номиналниот пораст на приходите.¹⁴

Па оттука, и покрај порастот на планираните средства (приходи и расходи) во централниот буџет, учеството на буџетот на Министерството за здравство во централниот буџет е незначително, односно тоа изнесува 0,44% во 2010 година и 0,41% во 2012 кај приходите, односно 1,21% во 2010 година и 3,27% во 2012 година кај расходите.

Доколку пак го споредиме учеството на буџетот за превентивна здравствена заштита во однос на буџетот на Министерството за здравство, односно Централниот буџет, можеме да заклучиме дека истото изнесува просечно 23,21% или 0,36% во периодот од 2010 до 2012 година. Превентивната здравствената заштита, односно превентивните здравствени програми, се состои од девет посебни потпрограми креирани во насока на унапредување на состојбите на одделни групи на население.

За разлика од трендот на зголемување на планирани расходи, а со тоа и зголемување на обемот на активности кои ги спроведува Министерството за здравство во периодот од 2010 до 2012 година, трендот на буџетот на превентивните програми за здравствена заштита за периодот од 2010 до 2012 година бележи опаѓање. Па така, средствата предвидени за спроведување на активностите од овие програми се намалува во континуитет. Трендот на намалување на средствата наменети за спроведување на активностите од програмата за превентивна здравствена заштита (вклучувајќи ги буџетите за деветте¹⁵ потпрограми) за анализираниот период изнесува во просек 13%¹⁶. Па така, на пример, вкупниот буџет за спроведување на програмата со ребалансот на буџетот за 2012 година е помал за 54% во однос на буџетот на програмата од 2010 година.

Графикон 1. Движење на буџетски средства за превентивна здравствена заштита за период од 2010 до 2012 година (изразено во денари)

¹⁴ Податоците кои се образложени во овој параграф се пресметани според проектираната стапка на инфлација земена од статистиките на НБРМ. Мораме да нагласиме дека станува збор за нереална стапка на инфлација во период кога има општ и постојан пораст на цените на сите основни добра. Овие податоци се земени заради тоа што за 2012 година освен овој податок не постојат други јавно достапни податоци за месечната стапка на инфлација.

¹⁵ Највисоко учество во буџетот за превентивна здравствена заштита има потпрограмата за задолжителна имунизација на населението, таа приближно учествува со 42% во вкупниот буџет за превентивна здравствена заштита во периодот од 2010 до 2012 година.

¹⁶ Процентот е пресметан како проста аритметичка средина помеѓу стапката на номинален раст на вкупните средства за здравствена заштита за превенција вклучително донесени буџети и ребаланс на буџети за секоја година.

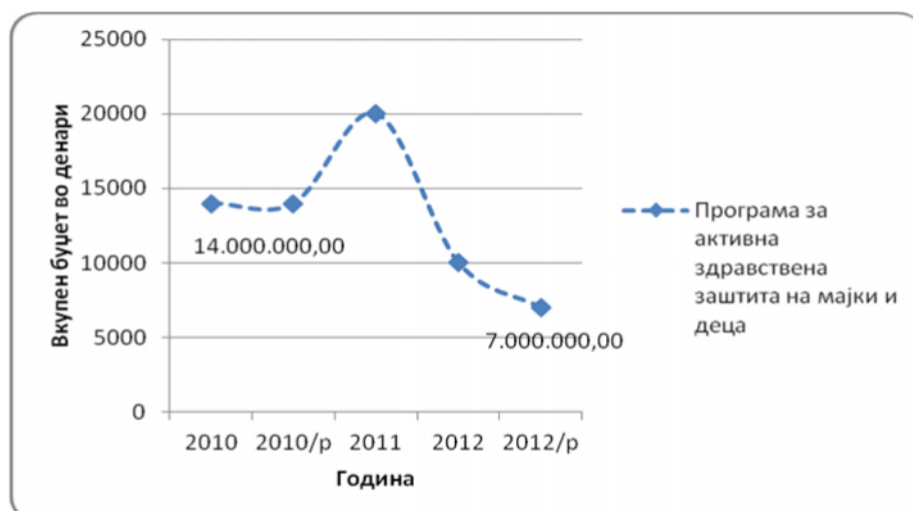
Разгледувајќи го учеството на буџетот на Програмата за активна здравствена заштита во однос на превентивната здравствена заштита, буџетот на Министерството за здравство и централниот буџет воочуваме две појави/практи. Најпрво учеството на оваа Програма во однос на сите споменати буџет е минимално, а второ и покрај ниското учество истата постојано се намалува со секоја наредна измена.

Па така, нејзиното учество во расходите на централниот буџет изнесува во просек 0,01% во периодот од 2010 до 2012 година (во донесен буџет), а пак во вкупните расходи на Министерството за здравство учествува со просечни 1,03% (во донесен буџет).

Во однос на буџетот за превентивна здравствена заштита Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца учествува со минимални 2%. Највисоко учество на оваа програма во вкупните средствата за превентивна здравствена заштита или 4% се бележи во 2011 година и тоа се должи на воведувањето на дополнителни активности насочени кон Ромската заедница. Во 2012 година учеството на буџетот на Програмата повторно изнесува 2%, што е резултат на укинување на активностите за зголемување на опфатот на Ромите со процесот на имунизација предвидени во 2011 година.

Од друга страна, кретењето на буџетот на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца стана редовна пракса. Во септември 2011 година буџетот на Програмата од 20.000.000,00 денари е намален на 10.000.000,00 или 50%. Во истиот износ беше буџетирана Програмата за 2012 година (10.000.000,00 денари), за подоцна односно во април/мај 2012 година буџетот повторно да биде намален на 7.000.000,00 денари или за 30% во однос на септември 2011 година.

Графикон 2. Движење на буџетски средства на Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца за период од 2010 до 2012 година (изразено во денари)

Во однос на анализата на изворите за финансирање на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца може да се донесат следниве заклучоци:

- финансиските средства за спроведување на активностите од Програмата во 2010 година (14.000.000,00 денари) се целосно обезбедени преку буџетот на Р. Македонија, односно 100%;
- во 2011 година, 1.100.000,00 денари од вкупно 20.000.000,00 денари, односно 10.000.000,00 со извршениот ребаланс се обезбедени преку грант од владата на Кралството Холандија ОРИО и истите беа наменети за унапредување на здравствените служби за мајки и деца (патронажни служби и превентивни тимови). Во проценти учеството на овој грант изнесува 5,5% од вкупните средствата во буџетот на Програмата за 2011 година, односно 11% по извршениот ребаланс на Програмата;
- а пак, во 2012 година, 2.590.000,00 денари од вкупно 10.000.000,00 денари, односно 7.000.000,00 денари со извршениот ребаланс се обезбедени преку грант од владата на Кралството Холандија ОРИО. Во проценти учеството на овој грант изнесува 26% од вкупните средства во буџетот на Програмата за 2012 година, односно 37% по извршениот ребаланс на Програмата. Со овој грант како вообичаено се финансираат активности поврзани со унапредување на патронажните служби, едукации на население за детско здравје, ран детски развој и безбедно мајчинство и Неделата за имунизација.

Од ова може да се заклучи дека Програмата за активна здравствена заштита станува програма која постепено станува се позависна од донаторски извори, а се намалува учеството на средствата од буџетот на Р. Македонија, што индиректно укажува на значењето на оваа Програма.

3. ЗАКЛУЧОЦИ

Од спроведената анализа можат да се воочат низа пропусти во начинот на програмско и финансиско планирање на активностите во Програмата, кои се одразуваат врз нејзиното спроведување. Ние ги воочивме следните пропусти:

- **Неконзистентност помеѓу наративниот и финансискиот дел на Програмата.** Односно, некои од активностите предвидени во Програмата се само опфатени во наративниот дел и за нив нема предвиден буџет за реализација, и обратно, постојат активности планирани во буџетот на Програмата за кои не се планирани конкретни мерки за реализација во наративниот дел.

- **Целосно кратење на одредени активности од Програмата.** Дел од активностите во Програмата се целосно скратени во текот на истата (ребалансот), без дополнително објаснување и без земање предвид последиците од нивно нереализирање.

- **Измени во начинот на презентирање на финансиски средства за реализација на конкретни активности предвидени со Програмата.** Односно, во одредена година ставките за секоја активност се целосно расчленети, а пак со секоја наредна измена се менува начинот на нивно презентирање, при што се намалува специфичноста во начинот на презентирање на податоците. Со ова се оневозможува следење на износите на средства, потребни за реализирање на конкретни активности опфатени со буџетот на Програмата.

- **Менување на износите на средства потребни за реализација на активностите од Програмата без постоење на логичен след кај секоја активност во Програмата.** Односно, при вршење на ребаланс (кој по дефиниција значи намалување на расходите) наместо да се направи пропорционално намалување на средствата за секоја одделна активност во Програмата во текот на една буџетска година, одредени активности целосно се кратат што значи средствата за нивно реализирање целосно одземаат од буџетот. Во исто време обемот на реализација на други активности се намалува, а се зголемува трошокот за нивна реализација. За одредени активности пак, се планира ист обем, но цените се зголемуваат, односно намалуваат.

- **Пракса на нецелосно реализирање на буџетот.** Како резултат на делумно и целосно не спроведување на предвидените активности на Програмата, секоја буџетска година завршува со нерализирани средства. Па така, од вкупно планирани **4.350.000,00 денари за спроведување на активностите кои беа предмет на анализа, односно 2.861.000,00 денари со ребалансот на Програмата непотрошени се вкупно 1.797.600,00 денари. Ова претставено во проценти значи 59% од планираниот буџет не е поторшен, односно 37% по извршениот ребаланс.**

- **Неводење на евиденција од страна на надлежните органи за спроведените активности и реализираниот обем на истите, што резултира со прикажување на нелогични и различни податоци за иста активност во различен, па дури и за ист временски период.** Односно, од добиените податоци (контрадикторни) од надлежните институции, може да се заклучи дека истите не водат соодветна програмска и финансиска евиденција за бројот на реализирани активности, бројот на население опфатено со тие активности, етничката структура на населението опфатено со истите, регионите на спроведување и средствата потрошени за реализација на секоја од активностите.

Овој пристап во планирањето (програмско и финансиско) не само што ја отежнува можноста за спроведување, контрола и мониторинг на активностите од Програмата од страна на одговорните лица, туку создава конфузност и кај надворешните лица кои ја следат нејзината имплементација.

Заклучоците во однос на степенот на спроведување на програмските мерки и активности, како и финансиските импликации од истите по одделни активности се следните:

ИЗРАБОТКА, ПЕЧАТЕЊЕ И ДИСТРИБУЦИЈА НА ПРИРАЧНИЦИ И УПАТСТВА ЗА ЗДРАВСТВЕНИ РАБОТНИЦИ И БРОШУРИ ЗА РОДИТЕЛИ

Од петте планирани видови материјали, односно четирите видови на материјали предвидени со измените на Програмата, изработена, испечатена и дистрибуирана е само Информацијата за здравствената состојба на децата и жените во РМ и тоа во помал обем од планираниот за 2011 година (овој вид на материјал е изработен, испечатен и дистрибуиран во 50 примероци од вкупно 1000 примероци, односно 500 примероци предвидени со ребалансот). Останатите материјали не се изработени, испечатени и дистрибуирани. Како резултат на тоа, од 1.131.400,00 денари, односно 781.000,00 денари со ребалансот на Програмата во септември 2011 година, **потрошени се само 10.000,00 денари или 1,3%**. Како резултат на ваквото темпо на спроведување на овој вид на активности остануваат **непотрошени средства од 98,7% или 771.000,00 денари не се реализирани.**

И покрај нецелосното спроведување на планираните активности во текот на 2011 година и намалувањето на средствата со извршениот ребаланс во септември 2011 година, во 2012 година се планира изработка, печатење и дистрибуција на нови едукативни материјали, вклучително и Информацијата за здравствената состојба на жените и децата во РМ.

ПАТРОНАЖНИ ПОСЕТИ

Од вкупно планирани 7.693 патронажни посети на семејства со здравствени и социјални ризици и патронажни посети и посета од РЗМ кај ромски семејства (5217 семејства кај првиот вид на посети и 2476 кај вториот вид на посети), односно 5000 семејства со ребалансот на Програмата (без специфицирање на бројот за одделните видови на посети) во **текот на 2011 година остварени се посети кај 1952 семејства и тоа само на ниво на градот Скопје**. Па оттука, од вкупно 1.538.600,00 денари, односно 1.000.000,00 денари предвидени со ребалансот на Програмата **потрошени се само 390.400,00 денари или 39%**. Остатокот од **609.600,00 денари или 61%** од вкупниот буџет за оваа намена, **остануваат непотрошени**

Во 2012 година, и по извршеното намалување на бројот на посети за 2.693 со ребалансот во септември 2011 година и постоењето на нереализирани средства за оваа намена, **овие активности не се дел од Програмата.**

ОРГАНИЗИРАЊЕ И СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЕДУКАТИВНИ РАБОТИЛНИЦИ

Од планираните **80 работилници** со буџетот на Програмата (30 едукации на семејства во рурални средини и ромски заедници за детско здравје, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје и 50 работилници за родители во детски градинки и центри за ран детски развој со посебен акцент на ромски средини) **реализирани се 79% или 63** (23 едукации на семејства во рурални средини и ромски заедници за детско здравје, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје и 40 работилници за родители во детски градинки и центри за ран детски развој со посебен акцент на ромски средини). Па оттука, **од планирани 80.000,00 денари за реализација на двата вида на едукативни работилници, потрошени се 63.000,00 денари. 17.000,00 денари или 21,25% остануваат непотрошени.**

И покрај **нецелосно реализираните активности** за спроведување на едукативни работилници во 2011 година, **во 2012 година за истата намена се предвидува помал број на работилници** (6 едукативни работилници за семејства во рурални средини и ромски заедници за детско здравје, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје и 12 едукативни работилници за семејства за подобрување на нивната грижа за растот, исхраната и развојот на децата од предучилишна возраст) **по петпати повисока цена за нивна реализација** (од 1000 денари на 5000 денари по работилница).

ОРГАНИЗИРАЊЕ НА МЕДИУМСКИ И ПРОМОТИВНИ КАМПАЊИ

Во првата половина од 2011 година **потрошени се 600.000,00 денари или 40% од вкупниот буџет** на Програмата по извршениот ребаланс (1.000.000,00 денари). До крајот на 2011 година **остануваат непотрошени средства во износ од 400.000,00 денари.**

Кампањата за спречување на заразни болести кај деца од предучилишна возраст не е дел од Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2012 година. За промоцијата на Неделата на имунизација предвидени се средства од 300.000,00 денари.

ФИНАНСИСКА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА

И покрај планирањето на повисоки расходи во централниот буџет (6% номинален пораст или 9% реален пораст) и **буџетот на Министерството за здравство** (39% номинален пораст или 41% реален пораст), **буџетот за превентивна здравствена заштита константно се намалива во периодот од 2010 година** (675.622.000 денари) **до 2012 година** (306.863.000 денари), односно **покажува тренд на намалување во просек од 13% и во 2012 е за 54% помал во однос на буџетот во 2010 година.**

Истиот тренд се бележи и кај **буџетот на Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца во периодот од 2010 до 2012 година.** Во 2012 година со извршениот ребаланс на буџетот на Програмата е **намален за 30% во однос на износот на средства спроведување на Програмата утврден во септември 2011 година или 80% во однос на првично донесената Програма за 2011 година.**

Учеството на Програмата во буџетот за превентивна здравствена заштита е минимално и изнесува 2%.

Од вкупно планирани 4.350.000,00 денари за спроведување на активностите кои беа предмет на анализа, односно 2.861.000,00 денари со ребалансот на Програмата непотрошени се вкупно 797.600,00 денари. Ова претставено во проценти значи 59% од планираниот буџет не поторшен, односно 37% по извршениот ребаланс.

Програмата станува се позависна од средства обезбедени од донаторски извори, односно од целосно финансирање на Програмата со средства од централниот буџет во 2010 година во 2012 по извршениот ребаланс учеството на средства од донатори (грант од Кралството Холандија) изнесува 37% од вкупниот буџет на Програмата.

Анекс 1: Податоци добиени од Министерството за здравство на кои е базирана анализата

ЈАВНА ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА
 "ЗДРАВСТВЕН ДОМ
 НА СКОПЈЕ-СКОПЈЕ" Ц.О.
 Бр. 03-3357/1
 11-06-2012⁰¹ год.
 СКОПЈЕ

До: Министерство за здравство
 (имател на информацијата)

Б А Р А Њ Е

за пристап до информации од јавен карактер

Врз основа на член 4 и член 12 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер ("Службен весник на Република Македонија бр. 13/ 1.2.2006 год.), од имателот ја барам следната информација од јавен карактер:

Информации за планирани и реализирани активности од Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2011 година (Јануари – Декември).

Реден број	Назив на мерки	Планирани активности	Реализирани активности	Разлика
3.	Патронажни посети и посети од РЗМ на семејства со здравствени и социјални ризици и на ромски семејства	5.000 посети	Скопје: 1952	
4.	Дополнителни систематски прегледи на 1.200 деца родени со ризик од 1 – 6 години по 640,00 денари.	1.200 дополнителни систематски прегледи	Скопје: 490	
Активности на ИЈЗ, Завод за здравствена заштита на мајки и деца				
5.	Теренски посети за стручно – методолошка проценка на превентивни тимови и пунктови за вакцинација во ЈЗУ во РМ – 40 посети x 5.000 денари	40 посети	30	10
6.	Теренски посети за стручно методолошка проценка на патронажни служби во ЈЗУ во РМ – 40 посети x 5.000 денари	40 посети	20	20
7.	Регионални работилници за проценка на капацитетите на превентивните тимови кои вршат систематски преглед и имунизација – 5 работилници x 30.000,00 денари	5 работилници	5	
8.	Регионални работилници за проценка на капацитетите на патронажната служба и РЗМ – 5 работилници x 30.000,00 денари	5 работилници	5	
9.	Едукација на семејства во рурални средини и ромски заедници за детско здравје, вакцинација, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје – 30 работилници x 1.000,00 денари	30 работилници	23	7
10.	Работилници за родители во детски градинки и центри за ран детски развој со посебен акцент на рамски средини – 50 работилници x 1.000,00 денари	50 работилници	40	10
11.	Изработка, печатење и дистрибуција на упатства за здравствени работници и брошури за родители:			

11.1. Прирачник за работа на поливалентна патронажна служба за безбедно мајчинство	Број на примероци 350_?	-	
11.2. Картон и упатство за користење на картонот за систематски преглед на предучилишни деца	Број на примероци 7500?	-	
11.3. Информација за здравствената состојба на децата и жените во РМ (500 примероци x 200 денари = 100.000, 00 денари)	500 примероци	50	450
11.4. Брошура за родители за досье и комплементарна исхрана на македонски, албански и ромски јазик – 25.000 примероци x 20 денари = 500.000,00 денари	25.000 примероци	-	25000

Во прилог на ова барање Ви доставуваме табела со планирани активности согласно буџетот на програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца.

Табелата е составена од три колони со податоци во првата се наведени планираните активности со буџетот на програмата (има 2 ставки за кои во буџетот нема податоци ќе Ве молиме на празниот простор да ги наведете истите), во втората колона треба да се наведат реализираните активности во текот на целата 2011 година и во третата колона разликата помеѓу планираните активности и реализираните.

(опис на информацијата која се бара)

Форма во која се бара информацијата:

- а) увид
 - **б) прегле**
 - в) фотокопија
 - г) електронски запис
 - д) друго-----
- (се наведува бараната форма, со заокружување)

Начин на доставување на информацијата:

- **а) по пошта**
 - б) телефон
 - в) факс
 - г) е-маил
 - д) друго-----
- (се наведува бараниот начин, со заокружување)

Барател на информацијата:

Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените на Р. Македонија
 Максим Горки 20/1-4, 1000 Скопје
 тел: + 389 2 3298 295,
 факс: + 389 2 3211 453
 е-маил: esem@esem.org.mk

Анекс 2: Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца за 2011 година

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 32 став 4 точка 6 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006, 5/2007, 77/2008, 67/2009 и 88/2010), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 5.1.2011 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА АКТИВНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА МАЈКИТЕ И ДЕЦАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2011 ГОДИНА

I. Вовед

Здравјето и социјалната добросостојба на мајките, доенчињата и малите деца е од особена важност не само како сегмент на здравјето на поединецот, туку се одразува и на севкупната здравствена состојба во заедницата и го детерминира здравјето на следните генерации.

Голем број на истражувања укажуваат дека лошото здравје на мајките и децата претставува големо економско оптеретување, а може значително да се заштеди доколку се инвестира во сеопфатни програми за унапредување на здравјето на оваа вулнерабилна група како од социјален така и од здравствен аспект. Пристапот до висококвалитетни здравствени и социјални служби ја зголемуваат можноста за унапредување на физичкото и менталното здравје на децата. Ова е особено важно кога станува збор за деца кои потекнуваат од семејства кои живеат во услови на сиромаштија, социјална изолација и маргинализација.

Здравјето на мајките и децата е содржано и во Милениумските развојни цели кои треба да се достигнат до 2015 година, преку намалување на смртноста кај децата за 2/3 како и намалување на смртноста на мајките за %. Овие развојни цели го атрикулираат интересот на меѓународната заедница за подобрувањето на здравјето на мајките и децата како интегрален дел на севкупните напори за редукција на сиромаштијата. Модерните држави гарантираат право на здравје и здравствена заштита на мајките, новородените и децата, што е основа на голем број на Конвенции за човекови права вклучувајќи ја Конвенцијата за правата на децата и Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација против жената.

Водена од овие меѓународни принципи, здравствената дејност во Република Македонија и во 2011 година ќе го продолжи континуитетот во спроведување на превентивни мерки и активности за унапредување на здравствената состојба и квалитетот на здравствената заштита на децата и жените во репродуктивен период.

II. Моментална состојба

Постигнат е значаен прогрес во однос на најголемиот дел на здравствените индикатори поврзани со здравјето на доенчињата и малите деца во Република Македонија во изминатата декада и тоа, намален е бројот на инфективни заболувања во детската возраст, особено оние против кои се врши задолжителна имунизација, подобрена е здравствената состојба во целост, намалени се стапките на морбидитет и морталитет на децата под 5 годишна возраст. Воведувањето на новите вакцини (ХБ и ХиБ) во редовниот Календар за вакцинации дополнително ја зајакнува контролата врз одредени заразни заболувања кои може да го загрозат здравјето на децата, а со воведувањето на ХПВ вакцината се зајакна контролата и

унапредувањето на репродуктивното здравје кај девојчињата и намалување на ризиците од појава на малигни заболувања на репродуктивните органи кај идните мајки.

Меѓутоа, осцилаторните движења на стапките на перинаталната (16.4 на 1000 родени) и доенечката смртност (11.7 на 1000 живородени) и нивно зголемување во 2009 година укажува на потребата од понатамошно засилено унапредување на здравјето и добростојбата на мајките и децата кое треба да биде трајна определба на севкупниот политички амбиент и реформските процеси во здравствениот сектор кои се во тек.

Во 2009/2010 година намален е бројот на регистрирани услуги од областа на планирање на семејството (од 13.331 во 2008 на 7966), антенатални прегледи (од 92.982 во 2008 на 83.287), додека патронажната служба и тимовите за превентивна здравствена заштита на предучилишни деца бележи пораст на извршените услуги.

Но, системот на следење на здравствената состојба и обемот на здравствената заштита, особено на ниво на примарна здравствена заштита кај жените во репродуктивен период, како и доенчињата и малите деца сеуште не е целосно развиен и недостасуваат соодветни евиденциони обрасци за ефикасно мониторирање.

III. Мерки кои треба да се преземат за подобрување на состојбите

Во насока на подобрување на здравствената состојба и квалитетот на здравствената заштита на мајките, како и обезбедување на одржлив систем на надзор врз подобрување на здравјето на мајките и децата потребно е извршување на следните мерки:

1. Мерки за зголемување на пристапот до здравствени услуги заради унапредување на здравјето на жените во репродуктивен период со посебен акцент на ранливи групи: адолесценти, Роми и социјално исклучени лица.

а. Здравствено-воспитни активности за промовирање на здраво и безбедно репродуктивно однесување на населението

- Одржување на здравствено-воспитни предавања и работилници во средните училишта на теми од областа на сексуално и репродуктивното здравје (ХИВ и СИДА, останати сексуално преносливи инфекции, заштита од несакана бременост) болести на зависност и други видови на ризично однесување за деца од училишна возраст и адолесценти (15-19 години) или вкупно околу 350 предавања со кои се опфаќаат околу 15.000 адолесценти. Предавањата се изведуваат во средните училишта по класови со користење на интерактивни методи.

- Патронажни посети и посета од Ромски Здравствени Медијатори кај социјално вулнерабилни и ромски семејства со адолесцентна популација заради советувања и промоција на безбедно сексуално однесување и заштита од сексуално преносливи болести.

- Патронажни посети и посета од Ромски Здравствени Медијатори кај најмалку 10% од жените во репродуктивен период (15-49 години) или околу 50.000 жени кои ќе се опфатат со совети за планирање на семејството со просек од 2 посети по офатена жена или вкупно околу 100.000 посети. Посебен акцент се дава на жените од руралните подрачја како и жени од социјално загрозувани семејства и жените од Ромските заедници.

а. Воведување на ромски здравствени медијатори (РЗМ) како алка во системот која ќе воспостави подобра комуникација меѓу ромската заедница и здравствениот систем. Ваквата алка треба да послужи за олеснување на пристапот до здравствени услуги, воспоставување доверба во односот лекар-пациент и за воспоставување навики за грижата околу сопственото и здравјето на другите (кое е исто така и уставна обврска на сите граѓани). Но покрај ова, РЗМ ќе играат значајна улога и во упатувањето на соодветно место во системот, во случаи кога ќе идентификуваат лица без лична документација, лица на кои им е потребно воведување во системот на здравствена заштита, деца кои не добиваат редовна имунизација задолжителна по закон, и ќе го олеснат процесот на интегрирање на здравствените потреби на ромското население во целокупниот здравствен систем.

б. Изработка на брошури и лифлети за здраво и безбедно сексуално однесување кај адолецентите и младите (на македонски, албански и ромски јазик).

2. Мерки за подобрување на пристапот и квалитетот на антенаталната заштита и заштитата на мајките непосредно после породување (поспартална заштита)

а. Мерки за здравствена заштита на планирана и сакана бременост

- Во просек по 2 патронажни посети и посети од РЗМ по бремена или вкупно околу 55.000 патронажни посети, а кај ризични бремена и повеќе (бремена помлади од 18 години и постари од 35, бремена кои потекнуваат од социјално ранливи групи вклучувајќи ги и Ромките, бремена кои живеат во оддалечени рурални подрачја).

- Изготвување на здравствено-воспитни материјали за промоција за безбедно мајчинство наменети за социјално ранливи групи на бремена жени вклучувајќи ги и Ромките (на македонски, албански и ромски јазик).

б. Мерки за здравствена заштита на леунки и новородени

- Во просек по 2 патронажни посети по леунка, а кај породени во домашни услови и леунки од социјално ранливи групи на семејства и ромски семејства и повеќе посети од патронажна сестра и РЗМ или вкупно околу 55.000 патронажни посети. Првата посета треба да биде извршена во текот на првата недела по породувањето.

с. Мерки за зајакнување на капацитетите на здравствени работници кои обезбедуваат примарна здравствена заштита на бремена жени со посебен акцент обезбедување здравствена заштита на бремена жени од социјално ранливи групи и Ромки.

- Изготвување на прирачник за патронажната посета кај жени во репродуктивен период и бремена жени.

- Изведување на регионални обучувачки работилници за поливалентна патронажна служба и РЗМ.

- Изведување на регионални обучувачки работилници за промоција на протоколи за антенатална заштита за лекари во ПЗЗ.

д. Мерки за подобрување на пристапот до информации на сите бремена жени за здрави и безбедни животни стилови во текот на бременоста и породувањето.

- Организирање и изведување на работилници за бремени жени во рурални подрачја и во ромски заедници.

3. Мерки за подобрување на превентивната здравствена заштита на доенчињата и малите деца во насока на унапредување на раниот детски развој.

a. Мерки за унапредување на здравјето и рано откривање на заболувања кај новороденчињата, доенчињата и малите деца.

- Спроведување на тиреоиден скрининг кај сите новородени деца во Република Македонија.

- Превентивни прегледи на доенчиња - во просек по 4 превентивни прегледи по доенче (или вкупно околу 90.000), од кои прегледите во 3, 6 и 9 месец се систематски (или вкупно околу 75.000).

- Дополнителни превентивни прегледи кај доенчиња со изразени здравствени и социјални ризици вклучувајќи и Роми (или на околу 2500 деца по најмалку 3 дополнителни прегледи или вкупно околу 7500).

- Систематски прегледи кај деца во 2 и 4 година (или вкупно околу 50.000).

- Патронажни посети кај доенчиња - во просек по 5 посети на доенче (или вкупно околу 100.000 посети) од кои 2 во новороденечкиот период и по една на возраст помеѓу 4-6, 7 и 9 месеци и во 12 месец.

- Дополнителни 2 патронажни посети и посети од РЗМ на околу 7.500 семејства со висок социјален и здравствен ризик од кој 1.238 семејства во ромски средини во кои има деца од 0-6 години и жени во репродуктивен период (или вкупно околу 15.000 посети од кои 2.476 посети во ромски средини).

b. Мерки за подобрување на квалитетот на работата на здравствен персонал кој обезбедува здравствена заштита на деца од 0-6 години.

- Изготвување на упатство за работа и содржина на патронажна посета кај доенчиња и мали деца, како и содржина на посета кај социјално-загрозени семејства и Роми.

- Организирање и изведување на работилници за унапредување на квалитетот на работата на превентивните тимови, патронажната служба и РЗМ.

c. Едукација на семејства за подобрување на нивната грижа за растот, исхраната и развојот на деца од предучилишна возраст.

- изработка на брошури за родители за правилна исхрана на доенчињата (доење и комплементарна исхрана).

- организирање и изведување на работилници со родители во рурални средини и ромски заедници.

- организирање на работилници со родители во установи за предучилишно образование и воспитание.

4. Мерки за унапредување на системот на раководење со податоци за здравствена заштита и состојба на мајките и децата.

a. Воспоставување на систем на следење и документирање на обемот и наодите од антенаталните прегледи кои се изведуваат на ниво на ПЗЗ преку примена на Картон за бремена според протокол за антенатална заштита во ПЗЗ.

b. Воспоставување на систем за документирање на наодите од систематските прегледи кај доенчињата и малите деца преку примена на Картони за систематски прегледи кај предучилишни деца.

c. Воспоставување на систем за следење на перинаталната статистика во породилиштата преку државниот центар за хумана репродукција (ДЦХР) при ГАК-Скопје и регионалните центри за хумана репродукција. Воспоставувањето на овој систем ќе доведе до:

- Подобрување на системот на известување (регистрација, евиденција и анализа) за обемот и квалитетот на перинатолошката (интрапарталната и антенатална) ЗЗ во породилиштата и во гинеколошките ординации на ниво на ПЗЗ;

- Стручно-методолошка помош на медицинските установи во преземање релевантни мерки за унапредување на квалитетот на работата во насока на намалување на перинаталниот морбидитет и морталитет;

- Стручно-методолошка помош на здравствените организации во врска со планирање на семејството.

Повторното воспоставување на мајчината книшка и анализата на податоците од неа ќе овозможи подобар мониторинг врз обемот и квалитетот на антенаталната заштита и следење на примената на антенаталните протоколи, како важен сегмент на перинаталното здравје.

d. Техничка и стручна подршка на превентивните тимови за правилно користење на картоните за систематски прегледи.

e. Изготвување на Извештај за здравствената состојба и заштита на мајките и децата со предлог мерки за унапредување на состојбата.

f. Изготвување на извештај за перинаталната здравствена заштита

IV. Цели на Програмата

Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца содржи мерки и активности кои се во насока на исполнување на следните цели:

1. Континуирано обезбедување на ефективни и ефикасни превентивни здравствени услуги кај децата и жените во репродуктивен период.

2. Зголемување на достапноста и унапредување на квалитетот на превентивните здравствени услуги.

3. Зајакнување на капацитетите на здравствените работници за унапредување на квалитетот на нивната работа во насока на подобри и подостапни превентивни здравствени услуги.

4. Зајакнување на капацитетите на семејствата и поддршка на родителите во унапредување на здравјето, растот и развојот кај малите деца.

5. Зајакнување на капацитетите на локалните заедници во обезбедување на широка социјална поддршка во севкупните напори за унапредување на здравствената состојба на мајките и децата.

V. Очекувани резултати (индикатори на успешност)

Со целосно исполнување на мерките предвидени со оваа Програма се очекува постигнување на следните резултати:

1. Стагнација или намалување на висината на стапките на перинаталната смртност (под 15%), доенчињата (под 11%) и малите деца (под 14%) и ублажување на регионалните разлики како и разликите кај поедини социјално вулнерабилни групи на население, со посебен акцент на Ромите.

2. Целосен опфат на децата со мерките од Програмата (примарна превенција и здравствена едукација за подигање на нивото на информираност на семејствата и родителите, превенција од заразни заболувања, систематски прегледи и рано откривање на заболувањата, пратење на деца родени со ризик и упатување на рани интервенции за превенција на понатамошни влошувања на здравствената состојба).

3. Целосен опфат на бремените жени со квалитетна антенатална заштита.

4. Целосен опфат на бремените жени со породувања со стручна помош и мерки за перинатална заштита на родилките.

5. Континуиран пристап на здравствените работници кои обезбедуваат превентивна здравствена заштита на мајките и децата до современи знаења и технологии за унапредување на здравствените услуги во согласност со меѓународни стандарди за квалитетна превентивна здравствена заштита.

6. Зајакната интерсекторска соработка, соработката со Ромските информативни центри (РИЦ) и соработка со меѓународни организации чиј мандат е унапредување на здравјето и благосостојбата на мајките и децата.

7. Формиран е Државен Центар за хумана репродукција.

8. Испечатена е и повторно воспоставена употреба на мајчина книшка.

VI. ПОТРЕБНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА

За реализација на предвидените активности, програмски задачи и обврски во врска со остварување на превентивна здравствената заштита на мајките и децата, како и активностите на Институт за јавно здравје, Заводот за здравствена заштита на мајки и деца во врска со

спроведување на програмските активности во Република Македонија, за 2011 година потребни се следните финансиски средства.

Ред бр.	НАЗИВ НА МЕРКИ	Износ во денари
1	Ро-гам за мајките со негативен РХ фактор - 1000 жени x 3240 денари)	3.240.000,00
2.	Тиреоиден скрининг на сите новородени деца 23.000 x 200 денари)	4.600.000,00
3.	Патронажни посети на семејства со здравствени и социјални ризици (5.217 семејства x 200 денари) Патронажни посети и посета од РЗМ кај ромски семејства (2.476 X 200ден)	1. 043 400,00 495 200,00
4.	Дополнителни систематски прегледи на 1.200 деца родени со ризик од 1 до 6 години по 640,00 денари	768.000,00
Вкупно: 1- 4		10.146.600,00
Активности на ИЈЗ, Заводот за здравствена заштита на мајки и деца		
5	Теренски посети за стручно-методолошка проценка на превентивни тимови и пунктови за вакцинација во ЈЗУ во Република Македонија (кофинансирање со грантот од холандската влада ОРИО) 50 посети x 5.000 денари	250.000,00
6.	Теренски посети за стручно-методолошка проценка на патронажна служба во ЈЗУ во Република Македонија -50 посети x 5.000 денари (кофинансирање со грантот од холандската влада ОРИО)	250.000,00
7.	Регионални работилници за проценка на капацитетите на превентивни тимови кои што вршат систематски прегледи и имнизација (кофинансирање со грантот од холандската влада ОРИО) 10 работилници по 30.000 ден	300.000,00
8.	Регионални работилници за проценка на капацитетите на патронажната служба и РЗМ (кофинансирање со грантот од холандската влада ОРИО) 10 работилници по 30.000 денари	300.000,00
9.	Едукација на семејства во рурални средини и ромски заедници за детско здравје, вакцинации безбедно мајчинство и адолесцентно здравје 30 работилници по 1.000,00 денари	30.000,00
10	Работилници за родители во детски градинки и центри за ран детски развој со посебен акцент на ромските средини, 50 работилнициX1000ден	50 000,00
11	Изработка, печатење и дистрибуција на упатства за здравствени работници и брошури за родители: 5.1 Прирачник за работа на поливалентната патронажна служба за безбедно мајчинство. 5.2 Прирачник за здрави животни стилови во семејствата кои го поттикнуваат здравото растење и развој на малите деца наменети за здравствени работници кои обезбедуваат превентивна здравствена заштита на деца од предучилишна возраст (исхрана, вакцинации, здрава	1.131.400,00

	животна околина и одговорно родителство).	
	5.3 Картон и Упатство за користење на картонот за систематски прегледи на предучилишни деца.	
	5.4 Информација за здравствената состојба на децата и жените во РМ 4 (5.1, 5.2, 5.3, 5.4) X1000 примероци x 220,35 денари = 881.400,00 денари	
	5.5. Брошура за родители за доење и комплементарна исхрана на македонски, албански и ромски јазик 25.000,00 x 10 денари = 250.000,00 ден	
Вкупно: 5-11		2.311.400,00
12	Медиумски и промотивни кампањи	
	Кампања за спречување на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст- 600.000,00 денари Промоција на Недела на имунизација	600.000,00 1.000.000,00
13.	Активности за формирање на Државниот центар за хумана репродукција (ДЦХР) во ГАК, Скопје, регионалните центри за хумана репродукција и породилиштата и повторно воспост на мајчината книшка:	3.000.000,00
	13.1. Внесување на податоци од интрапарталната и од антенаталната здравствена заштита	
	13.2. Анализа и подготвување на извештај за перинаталната здравствена заштита	
	13. 3. Посетиза стручно-методолошка помош на регионалните центри за хумана репродукција и породилиштата од страна на ДЦХР (30 x 5000 денари=150.000,00)	
	13.4. Печатење на мајчина книшка (25 000 x 20 ден=500.000,00)	
14.	Партиципација за извршени здравствени услуги која се трансферира до ЈЗУ	2.942.000,00
Вкупно: 1-15		20.000.000,00

Финансирање

Мерките и активностите предвидени во оваа програма ќе се финансираат од Буџетот на Република Македонија предвиден за реализација на оваа програма.

Распределбата на средствата по Програмата ја врши Министерството за Здравство квартално на ЈЗУ - извршители на активностите, врз основа на доставени фактури и извештаи за реализација на активностите содржани во Програмата.

Со оваа програма се овозможува кофинасирање со грантот на холандската влада ОРИО наменет за рехабилитација на здравствените служби за мајки и деца (патронажни служби, превентивни тимови) во висина од 1.100.000, денари.

VII. Извршители на Програмата се: Клиника за Гинекологија и акушерство, Детска клиника, ИЈЗ, Завод за здравствена заштита на мајки и деца

Систематските прегледи на децата од предучилишна возраст ќе ги извршуваат превентивните тимови од ЈЗУ- Здравствени домови.

Здравствено промотивната активност ќе ја извршуваат истите тимови во соработка со ИЈЗ, Заводот за здравствена заштита на мајки и деца.

ИЈЗ, Заводот за здравствена заштита на мајки и деца ќе изработува прирачници наменети за здравствени работници како и здравствено-промотивни материјали за родителите.

ИЈЗ, Заводот за здравствена заштита на мајки и деца ќе изведува теренски посети за стручно-методолошка поддршка за превентивните тимови за предучилишни деца во ЈЗУ-здравствените домови во Република Македонија.

ИЈЗ, Заводот за здравствената заштита на мајки и деца ќе врши едукација на превентивните тимови за предучилишни деца и младина во ЈЗУ-здравствени домови во Република Македонија.

ИЈЗ, Заводот за здравствена заштита на мајки и деца во соработка со поливалентната патронажна служба и РЗМ ќе учествува во откривање на семејства со социјални ризици вклучувајќи и Роми со цел интегрирање на истите во здравствениот систем.

ИЈЗ, Заводот за здравствената заштита на мајки и деца во соработка со членовите на локалните заедници и граѓанскиот сектор ќе учествуваат во здравствена едукација на деца од училишна деца и младина кои живеат во рурални средини или припаѓаат на ромските заедници и не посетуваат училиште.

Државниот центар за хумана репродукција во рамките на ГАК - Скопје ќе врши собирање на податоци, анализа, подготвување на извештај и стручно-методолошка поддршка на регионалните центри и породилиштата во Република Македонија со цел следење на антенаталната и интрапарталната здравствена заштита.

ИЈЗ, Заводот за Здравствена Заштита на мајки и деца во соработка со ДЦХР ќе учествува во изготвување на мајчината книшка.

VIII. Доставување на Годишни извештаи и рокови

ИЈЗ, Заводот за здравствената заштита на мајки и деца ќе достави Информација за здравствената состојба на мајките и децата и обемот на здравствената заштита на мајките и

децата во Република Македонија до Министерството за здравство на Република Македонија до 15 јануари 2012 год.

IX. Следење на реализација на Програмата (мониторинг и евулација)

Надзор над спроведувањето на Програмата врши Министерството за здравство и по потреба поднесува Извештај до Владата на Република Македонија.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.51-8059/1-2010
5 јануари 2011 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р Зоран Ставрски, с.р.

Анекс 3: Предлог измени и дополнување на Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца донесен во септември 2011 година

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 32 став 4 точка б од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006, 5/2007, 77/2008, 67/2009, 88/2010, 44/2011 и 53/2011), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 12.10.2011 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА АКТИВНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА МАЈКИТЕ И ДЕЦАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2011 ГОДИНА

Во Програмата за активна здравствена заштита на мајките и децата во Република Македонија во 2011 година ("Службен весник на Република Македонија" бр. 7/11), во делот VI „Потребните финансиски средства за реализирање на Програмата“ табелата се заменува со нова табела, која гласи:

Ред бр.	НАЗИВ НА МЕРКИ	Износ во денари
1.	Ро-гам за мајките со негативен РХ фактор - 308 жени x 3240 денари)	1.000.000,00
2. .	Тиреоиден скрининг на сите новородени деца 16 500 x 200 денари)	3.300.000,00
3.	Патронажни посети и посети од РЗМ на семејства со здравствени и социјални ризици и на ромски семејства (5.000 семејства x 200 денари)	1.000.000,00
4.	Дополнителни систематски прегледи на 1.200 деца родени со ризик од 1 до 6 години по 640,00 денари	768.000,00
Вкупно: 1- 4		6.068.000,00
	Активности на ИЈЗ, Заводот за здравствена заштита на мајки и деца	

5	Теренски посети за стручно-методолошка проценка на превентивни тимови и пунктови за вакцинација во ЈЗУ во Република Македонија (кофинансирање со грантот од холандската влада ОРИО)40 посети x 5.000 денари	200.000,00
6.	Теренски посети за стручно-методолошка проценка на патронажна служба во ЈЗУ во Република Македонија - 40 посети x 5.000 денари (кофинансирање со грантот од холандската влада ОРИО)	200.000,00
7.	Регионални работилници за проценка на капацитетите на превентивни тимови кои вршат систематски прегледи и имунизација (кофинансирање со грантот од холандската влада ОРИО)(5 работилници по 30.000 ден)	150.000,00
8.	Регионални работилници за проценка на капацитетите на патронажната служба и РЗМ (кофинансирање со грантот од холандската влада ОРИО) 5 работилници по 30.000 денари	150.000,00
9.	Едукација на семејства во рурални средини и ромски заедници за детско здравје, вакцинации безбедно мајчинство и адолесцентно здравје 30 работилници по 1.000,00 денари	30.000,00
10	Работилници за родители во детски градинки и центри за ран детски развој со посебен акцент на ромските средини, 50 работилнициX1000ден	50 000,00
11	Изработка, печатење и дистрибуција на упатства за здравствени работници и брошури за родители: 11.1 Прирачник за работа на поливалентната патронажна служба за безбедно мајчинство. 11.2 Картон и Упатство за користење на картонот за систематски прегледи на предучилишни деца. 11.3 Информација за здравствената состојба на децата и жените во РМ (500 примероци x 200,00 денари = 100 000,00 денари) 11.4.Брошура за родители за доење и комплементарна исхрана на македонски, албански и ромски јазик 25.000,00 x 20 денари = 500.000,00 ден	781. 000,00
Вкупно: 5-11		1.561.000,00
12	Медиумски и промотивни кампањи	
	Кампања за спречување на заразни болести и вакцинација на деца од предучилишна возраст- 600.000,00 денари Промоција на Недела на имунизација	1.000.000,00
13.	Активности за формирање на Државниот центар за хумана репродукција (ДЦХР) во ГАК, Скопје, регионалните центри за хумана репродукција и породилиштата и повторно воспоставување на мајчината книшка: 13.1. Печатење на мајчина книшка (25 000 x 20 ден=500.000,00)	500.000,00
14.	Партиципација за извршени здравствени услуги која се трансферира до ЈЗУ	871.000,00
Вкупно: 1-14		10.000.000,00

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Бр.51-5365/1
12 октомври 2011 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Владимир Пешевски** , с.р.